

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО»**

*(кафедри теорії та методики практичної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології)*

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

19 травня 2023 року

Одеса – 2023

4. Загальна психологія : Підручник / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук. Київ : Либідь, 2005. 464 с.
5. Крутецький В.А. Психологія. Київ : Вища школа, 1978. 282 с.
6. Психология для всех и каждого / сост. В.Б. Шапарь. Харьков : Форсинг, 2002. 448 с.
7. Психологу для роботи. Діагностичні методики : збірник / уклад.: М.В. Лемак, В.Ю. Петрище. 2-ге видавництво. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. 616 с.
8. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2006. 360 с.
9. Сердюк Л.З. Психологія : Навч. посібник. Київ : Університет «Україна», 2005. 256 с.
10. Терлецька Л. Основи Психодіагностики. Київ : Главник, 2006. 143 с.

БУЧАНСЬКА РІЗНЯ: ПЕРЕДУМОВИ НАРОДЖЕННЯ НЕЛЮДІВ

Дорошенко О., Оверчук В. А.

*Донецький національний університет імені Василя Стуса
(м. Вінниця, Україна)*

З самого початку повномасштабного наступу на Україну, ми отримуємо повідомлення про безліч звірств, які вчиняють російські війська. Серед них авіаудари по мирній інфраструктурі міст і селищ, масові вбивства цивільного населення, згвалтування, катування цивільних та полонених, волонтерів, журналістів, представників місцевих органів самоврядування, а також застосування невивіркованої зброї.

Воєнні злочини – це серйозні порушення міжнародного гуманітарного права (порушення законів і звичаїв війни), за скоєння яких передбачено кримінальну відповідальність фізичних осіб на національному та міжнародному рівнях.

Воєнні злочини є одним з видів основних злочинів проти міжнародного права поряд зі злочином агресії, злочинами проти людяності та геноцидом. Воєнними злочинами є серйозні порушення заборон, що містяться як у договірному, так і у звичаєвому міжнародному гуманітарному праві [3].

Перелік воєнних злочинів, що становлять серйозні порушення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, охоплює:

- 1) умисне вбивство;
- 2) катування і нелюдське поводження, зокрема біологічні експерименти, умисне заподіяння тяжких страждань чи серйозного каліцтва, завдання шкоди здоров'ю;
- 3) незаконне, невмотивоване і широкомасштабне руйнування і привласнення майна, не спричинене військовою необхідністю, скоєне щодо осіб та майна, які перебувають під захистом конвенцій;
- 4) примус цивільної особи чи військовополоненого служити в збройних силах ворожої держави;
- 5) позбавлення особи права на неупереджене і нормальне судочинство; незаконна депортація, переміщення цивільної особи;
- 6) незаконний арешт цивільної особи;
- 7) взяття заручників (ст. 50 ЖКІ, ст. 51 ЖКІІ, ст. 130 ЖКІІІ, ст. 147 ЖКІV).

Додатковий протокол I 1977 року розширює перелік серйозних порушень Женевських конвенцій, додаючи до нього такі діяння:

- 1) перетворення цивільного населення чи окремих цивільних осіб або місцевостей, що не обороняються, і демілітаризованих зон на об'єкти нападу;
- 2) вчинення нападу невибіркового характеру, що зачіпає цивільне населення чи цивільні об'єкти, коли відомо, що такий напад стане причиною великої кількості смертей, поранень серед цивільних осіб;
- 3) вчинення нападу на установки або споруди, що містять небезпечні сили, коли відомо, що такий напад стане причиною надмірних смертей, поранень серед цивільного населення або завдасть шкоди цивільним об'єктам;
- 4) вчинення нападу на особу, коли відомо, що вона припинила брати участь у воєнних діях;
- 5) віроломне використання емблеми Червоного Хреста, Червоного Півмісяця;
- 6) переміщення державою-окупантом частини її власного цивільного населення на окуповану нею територію або депортація чи переміщення всього чи частини населення окупованої території в межах цієї території чи за її межі;
- 7) невинуватиме затримання репатріації військовополонених чи цивільних осіб;
- 8) застосування практики апартеїду, інших негуманних і таких, що принижують, дій, заснованих на расовій дискримінації, які зневажають гідність особи;
- 9) вчинення нападу на ясно розпізані історичні пам'ятки, твори мистецтва або місця відправлення культу, які є культурною або духовною спадщиною народів і яким спеціальною угодою, укладеною, наприклад, у межах компетентної організації, надається особливий захист, внаслідок чого вони зазнають великих руйнувань;
- 10) позбавлення захищених осіб права на неупереджене і нормальне судочинство (ст. 85 ДП I).

Зазначені норми про серйозні порушення міжнародного гуманітарного права застосовуються лише до міжнародних збройних конфліктів і тільки до дій, вчинених під час бойових дій проти «захищених осіб»: поранених чи хворих комбатантів, що воювали на суші й на морі, військовополонених і цивільних осіб, зокрема й тих, які опинилися під владою держави, громадянами якої вони не є [1].

За даними Костіна, за час окупації російська армія скоїла у Бучанському районі Київської області понад 9 тис. військових злочинів, понад 1 700 цивільних осіб загинули, з них близько 700 у Бучі. Він уточнив, що зараз ідентифіковано 91 військовий росії, причетний до цих злочинів. Триває робота із притягнення до відповідальності всіх причетних.

З історії, мотиви катування були такі: покарання за злочин; публічна демонстрація з метою залякування глядачів; примушування зізнатися у вчиненні злочину або відкрити якусь таємницю; насолода від завданих мук.

У таємних товариствах і сектах складовою частиною обрядів були ритуальні катування. Але найчастіше катування застосовували для отримання зізнання, інформації про скоєний злочин чи осіб, які їх вчинили [4].

Для чого ж катували росіяни? Ресентимент – це почуття ворожості до того, що суб'єкт вважає причиною своїх невдач («ворога»), безсила заздрість, «тяжке усвідомлення марності спроб підвищити свій статус в житті або в суспільстві».

Російський народ породив більшовизм. Більшовицький червоний терор 100 років тому знищив цілі класи, культури, частини цивілізаційних надбань, він є в чистому вигляді повстанням рабського ресентименту. Суб'єкт ресентименту створює образ «ворога», щоб позбутися почуття провини за власні невдачі.

Ідеологія і пропаганда путіна таким ворогом зробили Захід і Україну. Ресентимент є складнішим поняттям, ніж заздрість або ворожість. Почуття неповноцінності тут перетворюється в особливу систему моралі. Людині з українським мисленням неможливо зрозуміти російського ресентимента. Росіяни з іншої планети, з антиутопії. Яку за 20 років створила російська ідеологія і пропаганда. На основі більш старих комплексів та образ.

Ресентимент, як основа політики Росії. Вигаданий і утверджений міф про український фашизм і образ зовнішнього ворога дали вихід для подавленої ресинтементарної енергії росіян. Путін перевів вигадану образу на Захід у протистояння «добра і зла».

Війна Росії в Україні, це в чистому вигляді антиполітика заснована на почутті неповноцінності. Путін і вся російська еліта не змогли довести свою значимість перед Заходом засобом «м'якої сили» і економічного росту. Взятися доводити її війною.

Іронія історії у тому, що вигадані ресинтементарні образи стають реальністю. Розвиток ненависті до України привів до того, що раніше лояльна держава і народ тепер на 96% вважають Росію ворожою.

Страшилки про розширення НАТО стали реальністю. Путін так старанно і довго ображався на Захід, що той відповів йому взаємністю і офіційно визнав Росію загрозою для всього цивілізованого світу. Ресентимент і образи породжують вороже оточення. Міфи про ненависть і протистояння стають реальністю [2].

Отже, Бучанська різанина – безглузда жорстокість, яка не має жодного людського пояснення. Місяць російські окупанти грабували, вбивали, гвалтували мирне населення. Ще багато міст і сіл окуповані агресором. Він і далі продовжує вчиняти злочини проти людяності, визначені Статутом Міжнародного військового трибуналу та Римським статутом Міжнародного кримінального суду, нехтуючи усіма вимогами Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни, порушуючи норми та правила війни, скоюючи воєнні злочини.

Література

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_911; Конвенція про закони і звичаї суходільної війни (IV Гаазька конвенція) від 18.10.1907 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222

2. Masliuk, A., Yevchenko, I. (2022). Psychology of resentment of Ukrainians. *Psychological journal*. 8 (4). 38-50.

3. Медведєва, О. В. Психологічний зміст воєнних злочинів в Україні. *Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри*: зб. Доп. Наук.-практ. Конф. (м. Вінниця, 12 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ; Кримінол. Асоц. України, Наук. Парк «Наука та безпека». Харків: ХНУВС, 2023. С. 155-157.

4. Якобсон Л., Весті П. Люди, які пережили катування – нова група пацієнтів; Асоціація психіатрів України. К., 1994. 80 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАПРОСТОРУ ТА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ У ПЕРІОД ВІЙНИ

Павлінова О. В., Мельничук І. В.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Актуальність дослідження медіапростору та ціннісних орієнтацій у період війни є предметом як теоретичного так і практичного аспектів (О. Ярошенко; Н. Стеценко; О. Болотова; Н. Кравченко). У період війни, загострення політичної та економічної ситуації, пропаганди в Україні та світі загалом, стає різке питання розуміння, який вплив на життя чинить інформаційний простір. Проблема впливу інформації на свідомість широко представлена у психологічній літературі в працях українських та зарубіжних дослідників. Найпотужнішим шляхом передачі інформації є ЗМІ та інші медіаресурси. Тому є актуальна потреба в розумінні цих явищ задля покращення критичного мислення населення в питаннях сили впливу інформації на зміну ціннісної орієнтації особистості.

Треба зазначити, що медіа мають значний вплив на ціннісні орієнтації людини в Україні, так само як і в інших країнах світу. Це пов'язано з тим, що медіа є важливим джерелом інформації для громадськості й можуть впливати на уявлення людей про світ, суспільство, політику, культуру, мораль та інше. Наприклад, масмедіа можуть впливати на формування й зміну стереотипів та уявлень про певні соціальні групи, які можуть бути пов'язані з цінностями. Також медіа можуть відображати певні цінності та ідеї в шоу, новинах та рекламі, що може вплинути на погляди глядачів, на формування і зміну ціннісних орієнтацій громадян, зокрема щодо політики, релігії та міжетнічних відносин.

У світі подій в Україні, зокрема Революції гідності та повномасштабного вторгнення, медіа стали важливим інструментом зміни ціннісних орієнтацій українського суспільства. Це пов'язано з тим, що медіа допомагали збирати та поширювати інформацію про події, а також створювали та поширювали певні ідеї, які стали основою Революції гідності.

З метою визначення впливу медіапростору на ціннісні орієнтації особистості нами було використано такий блок методів: методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча [6] та анкета авторської розробки, яка визначає вплив медіа.

Для обробки результатів відповіді досліджених було підсумовано за кожним питанням. Це дало змогу бачити яка думка респондентів переважає.